

2. Кабінет Міністрів України розпорядження «Про схвалення Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти)». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1998. № 27–28. С. 182. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KR200960?an=1>

3. Доценко С. STEM-освіта: науковий дискурс та освітні практики. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/6564/1/%D0%A0%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%B0%20%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0.pdf>

Валерій РЕДЬКО
(Київ, Україна)

КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЯК ФЕНОМЕН ОСВІТНЬОГО ІНШОМОВНОГО КОМУНІКАТИВНОГО СЕРЕДОВИЩА

Останні роки суттєво змінили освітній дискурс в Україні, що об'єктивно детермінує відповідні трансформації й у шкільній іншомовній освіті. Насамперед, вони мотивують перегляд моделі навчання іноземних мов у сучасних закладах загальної середньої освіти, переорієнтування її на компетентнісні засади, зокрема уточнення цілей і змісту навчання, зміну засобів їх імплементації у шкільну практику.

Питання компетентнісно орієнтованого навчання не є новим для світового, зокрема європейського соціуму. Різноманітні його аспекти як концептуальні орієнтири також розглядалися на всіляких вітчизняних державних і наукових рівнях стосовно різних навчальних предметів, у тому числі іноземних мов. Насамперед ця проблема порушена в Загальноєвропейських рекомендаціях із мовної освіти, де чітко зазначено про важливість побудови змісту навчання на засадах компетентнісного підходу. Цей напрям став пріоритетним у змісті деяких декларацій і рекомендацій Ради Європи і, відповідно, державних освітніх документів європейських країн [1]. Помітне місце він також почав займати в освітній політиці України. Базові положення компетентнісно орієнтованого навчання викладено в наукових публікаціях українських та зарубіжних учених-педагогів.

Поняття «*компетентнісно орієнтоване навчання іноземних мов*» ми трактуємо як своєрідну лінгводидактичну поліфункціональну систему, структурні компоненти якої різнобічно спрямовуються на комплексне формування в учнів ключових і міжкультурної іншомовної комунікативної як предметної компетентностей як стратегічних комунікативних здатностей спілкуватись іноземною мовою та дотримуватись відповідної комунікативної поведінки в різноманітних ситуаціях мовленнєвої взаємодії у межах особистісної, публічної та освітньої сфер, передбачених шкільною навчальною програмою [2].

Формування ключових компетентностей засобами іноземної мови не є одноразовим видом діяльності. Це тривалий процес, який не закінчується вивченням певної теми спілкування або завершенням навчання у закладі загальної середньої освіти. Робота в цій сфері зумовлюється тематикою, визначеною навчальною програмою для кожного класу. Серед ключових компетентностей є такі, формування яких може відбуватися постійно, у різних обсягах і напрямках упродовж усього процесу навчан-

ня іноземної мови в закладі середньої освіти. А є компетентності, вибіркоче формування яких можливе лише у межах окремих тем спілкування. Окрім того, формування деяких ключових компетентностей може здійснюватись інтегровано в межах кількох тем на різних етапах навчання, а навчальна діяльність у певному класі, цілеспрямовано скерована на формування деяких ключових компетентностей, може не відбуватись [3]. У зв'язку з цим доцільно диференційовано забезпечувати суб'єктів навчального процесу необхідними вербальними та інформаційними матеріалами й передбачати методично раціональну організацію навчання з метою формування в них певної компетентності.

Компетентнісно орієнтоване навчання іноземних мов доцільно розглядати не тільки як процес формування ключових компетентностей, але й також *міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності* як предметної метакомпетентності з усіма її компонентами (мовною, мовленнєвою, соціокультурною, навчально-стратегічною). Відповідно, цей феномен варто трактувати в таких аспектах:

1) міжкультурна іншомовна комунікативна компетентність учнів – це сукупність здобутих учнями знань, сформованих умінь, навичок, способів діяльності, ставлень, мотивів, необхідних для усвідомленого виконання комунікативних дій, спрямованих на оволодіння іншомовним спілкуванням у межах вимог навчальної програми для кожного класу;

2) міжкультурна іншомовна комунікативна компетентність – це інтегрована характеристика особистості школяра, яка передбачає формування в нього здатності до набуття досвіду іншомовного спілкування в усній та письмовій формах у різних сферах життєдіяльності відповідно до програмових вимог і сприяє засвоєнню культурних цінностей народу, мова якого вивчається.

Формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності – забезпечує діяльність, яку доцільно здійснювати у формі діалогу культур, яку має організувати вчитель і/або сприяти цьому зміст підручника як основного засобу навчання у межах таких структурних компонентів: *мотиваційного* (ставлення учнів до навчання й усвідомлення соціальної потреби в оволодінні іноземною мовою як засобом міжкультурного спілкування, формування ціннісних орієнтацій); *когнітивного* (знання, уміння, навички, досвід іншомовної комунікативної діяльності, що дає змогу адаптуватися до особливостей сучасного світового соціуму); *діяльнісного* (способи і форми виконання навчальних дій, спрямованих на усвідомлене оволодіння іншомовною комунікативною діяльністю); *контрольно-оцінного* (самооцінювання і самоконтроль рівня власних навчальних досягнень); *рефлексивного* (самоаналіз, самооцінка, самокорекція процесу і результатів навчання та пошуку шляхів їх удосконалення) [4].

ЛІТЕРАТУРА

1. Recommendation of the European Parliament and of the Council of 22 May 2018 on Key Competences for Lifelong Learning. Official Journal of the European Union. 4.6. 2018.

2. Редько В.Г., Шаленко О.П., Сотникова С.І., Коваленко О.Я., Коропецька І.Б., Якоб О.М., Самойлюкевич І.В., Добра О.М., Кіор Т.М. Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5–9 класи» для закладів загальної середньої освіти № 795. 2021.

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Inozemni.movy.5-9-kl/Inoz.mov.5-9kl.Redko.ta.in.14.07.pdf>

3. Редько В.Г. Теоретико-методичні засади компетентнісно-діяльнісної технології навчання іноземних мов. *Fundamental and applied researches in practice of scientific schools: International Scientific Journal*. 2018. Number 2. Volume 26. P. 313–320.

4. Редько В.Г. Концептуальні засади визначення цілей, змісту і структури модельних навчальних програм з іноземних мов для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти. *Український педагогічний журнал*. 2012. Вип. 4. С. 116–125.

Тетяна РЕМЕХ
(Київ, Україна)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИКЛАДАННЯ СУСПІЛЬСТВОЗНАВЧИХ ПРЕДМЕТІВ І КУРСІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Широкомасштабна збройна агресія російської федерації проти України внесла значні корективи практично в усі сфери життєдіяльності українського суспільства і держави. Сутнісних змін зазнав і освітній процес та викладання навчальних предметів і курсів у закладах загальної середньої освіти. Події в Україні останнього року увиразнили низку питань щодо змісту освіти й організації освітнього процесу. Зупинимось детальніше на актуальних проблемах викладання суспільствознавчих предметів і курсів, зокрема, таких як «Основи правознавства» (9 клас) і «Громадянська освіта» (10 клас).

Зауважимо, що навчальні програми означених вище предмета та інтегрованого курсу укладені відповідно до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти 2011 року, в якому освітня галузь «Суспільствознавство» утворена двома компонентами – історичним і суспільствознавчим, які мають окрему мету та завдання [1].

Метою навчання суспільствознавства визначено «створення умов для розвитку особистості компетентного, активного, відповідального громадянина України, члена європейської і світової спільноти, що здатний сприймати та ефективно відповідати на сучасні індивідуальні та суспільні виклики і загрози» [1]. Ця мета реалізується через: 1) досягнення завдань суспільствознавчої освіти, серед яких «формування в учнів цілісної системи вмінь і навичок дослідження суспільних проблем, пропонування способів їх розв'язання, проведення аналізу та оцінювання суспільних явищ, процесів і тенденцій у державі та світі; здійснення самостійного пошуку у різних видах джерел інформації про життя суспільства і людини в ньому; формування активної громадянської позиції, загальнолюдських моральних якостей, правової та економічної культури, мотивації до соціальної активності»; 2) формування (укладання) змісту відповідно до змістових ліній суспільствознавчого компоненту як-от «людина в суспільно-політичній сфері, людина в соціальній сфері, людина у правовій сфері, людина в економічній сфері, людина в культурно-духовній сфері» [1]. Прина-